KOMMUNESEKTORENS ORGANISASJON
The Norwegian Association of Local and Regional Authorities

JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENTET

Postboks 8005 Dep.
0030 OSLO

Vår referanse:	26/02041-2
Arkivkode:	---
Saksbehandler:	Torill Marie Neset
Deres referanse:	
Dato:	28.10.2026

Høringsuttalelse – Forslag til ny forskrift om tilfluktssteder

1 Om høringen

Vi viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat 19. juni 2026 med forslag til ny forskrift om tilfluktssteder.

Forslaget er ment som en del av en helhetlig plan for å beskytte sivilbefolkningen i en krigssituasjon, hvor tilfluktssteder er ett av flere tiltak.

Høringsfristen er satt til 30. oktober 2026.

2 Forslaget

Forskriften er angitt å gjelde etablering, drift, vedlikehold og klargjøring av «*tilfluktsrom*». Forslaget regulerer herunder såkalte «*dekningsrom*», som kun skal beskytte mot virkninger av konvensjonelle våpen – ikke mot radioaktivt nedfall, nukleært materiale og biologiske og kjemiske stridsmidler. Forslaget regulerer også fredsbruk av tilfluktsrom.

Det foreslåtte regelverket skal være ment å bidra til «*at sivilbefolkningen gis et tilfredsstillende vern mot skader ved krigshandlinger og til at kritiske virksomheter kan opprettholde nødvendig drift i krigssituasjoner*». Forslaget legger ikke opp til dekning for hele befolkningen.

Forskriften pålegger «*utsatte*» kommuner å kartlegge og vurdere *eksisterende* kapasitet, samt å vurdere *behovet* for å beskytte sivilbefolkningen i tilfluktsrom eller dekningsrom i hele eller deler av kommunen.

Kommunen skal også vurdere behov for *vedlikehold og oppgraderinger* av eksisterende tilflukts- og dekningsrom, behovet for å utpeke *nye* dekningsrom og behovet for å bygge nye tilflukts- og dekningsrom. Denne tiltaksplanen skal følge en ROS-analyse som kommunen skal utarbeide.

Forskriften gir kommunen i mandat å *identifisere* områder der beskyttelse i tilflukts- og dekningsrom er «*relevante tiltak*». Kommunen får også i mandat å *utpeke* rom i eksisterende bygninger og anlegg som dekningsrom, samt *rekvirere* bruksrett til fast eiendom som er «*nødvendig*» som dekningsrom. Videre får kommunen et koordineringsansvar for å involvere offentlige og private aktører.

I tillegg følger det at kommunen får en meldeplikt til Sivilforsvaret, og at kommunen skal bistå Sivilforsvaret med klargjøring av offentlige tilflukts- og dekningsrom samt drift av disse. Som eier av tilfluktsrom får kommunen dessuten en vedlikeholdsplikt av disse.

Enkelte bestemmelser i forskriften står tomme, og departementet skal komme tilbake til disse i «*neste fase*».

Forslaget har stor betydning for kommunenes ansvar og rolle med konsekvenser lokalt og nasjonalt.

3 Vår anbefaling

Vi støtter forskriftens overordnede mål om å styrke beskyttelsen av sivilbefolkningen og bidra til at kritiske samfunnsfunksjoner kan opprettholdes i krise og krig. Videre støtter vi regjeringens arbeid med å fornye og modernisere regelverket for sivilbeskyttelse. Avklaring og regulering av tilfluktsrom er høyt etterspurt både blant våre medlemmer og borgerne.

Det gjenstår imidlertid et stykke arbeid før forskriften kan fastsettes. Blant annet må flere sentrale forhold av prinsipiell og praktisk art avklares nærmere, slik at forskriften legger til rette for realistisk gjennomføringsevne i kommunene. Forslaget vil innebære nye oppgaver, kostnader og forventninger til de mange kommunene som omfattes. Det er derfor avgjørende at kommunenes ansvar, myndighet og økonomiske rammer avklares tydeligere. Herunder må kommunens forutsetninger iakttas i større grad.

Vi utdyper våre enkelte anbefalinger og begrunnelser nedenfor, men oppsummerer de mest sentrale her:

- Tett involvering av kommunesektoren er en forutsetning for videre arbeid, se nærmere punkt 4.1.
- Forskriften må gi en tydeligere beskrivelse av rolle- og ansvarsfordeling, se nærmere punkt 4.2.
- Det bør utarbeides tydelige felles forventninger til kommunens vurderinger, se nærmere punkt 4.3.
- Det er uklare forventninger til dimensjonering av tilfluktssteder, se nærmere punkt 4.4.
- Hensynet til strategiske forsvarsregioner som helhet bør løftes, se nærmere punkt 4.5.
- Forskriften bør gjennomgås med sikte på klarere begrepsbruk, se nærmere punkt 4.6.
- Forskriften må bedre hensynta kommunens forutsetninger, se nærmere punkt 4.7.
- Reguleringen av tilsynsordningen bør bli mer anvendelig, se nærmere punkt 4.8.
- Forskriften vil være mer praktikabel med tidsfrister, se nærmere punkt 4.9.
- Uavklarte spørsmål om bruk i fredstid bør avklares, se nærmere punkt 4.10.
- Forskriften må i større grad hensynta et realistisk kostnadsbilde, se nærmere punkt 4.11.
- Det er behov for tydelig og konkret angivelse av kompensasjonsordning, med presisering av at merutgifter og nye oppgaver fullfinansieres, se nærmere punkt 4.12.
- Sivilforsvaret må sikres tilstrekkelige ressurser, se nærmere punkt 4.13.
- Vedlikeholdsplikten må avklares nærmere, se nærmere punkt 4.14.
- Innholdet i veiledning til kommunene må komme klarere frem, se nærmere punkt 4.15.
- Rekvireringsadgangen må reguleres nærmere, se nærmere punkt 4.16.
- Spørsmålet om byggeplikt bør utredes nærmere, se nærmere punkt 4.17.
- Kommunene bør kunne bidra til utpeking av kritiske virksomheter, se nærmere punkt 4.18.
- Det bør være ordninger for overprøving av klassifisering av kommuner, se nærmere punkt 4.19.

- Ivaretakelse av sårbare grupper bør reguleres tydeligere, se nærmere punkt 4.20.
- Ordningen med register over tilfluktsrom bør avklares bedre, se nærmere punkt 4.21.
- Innholdet i kommunens bistand til Sivilforsvaret bør være tydeligere, se nærmere punkt 4.22.

4 Vurdering

4.1 Generelle betraktninger

Departementet skriver at regjeringen ikke foreslår å *gjeninnføre* en allmenn plikt til å bygge tilfluktsrom i nybygg over 1 000 m2. Forslaget innebærer dermed et avvik fra det regjeringen signaliserte så sent som i Totalberedskapsmeldingen – *Forberedt på kriser og krig Meld. St. 9 (2024-2025)*.

Når departementet bruker begrepet «*gjeninnføre*», minner vi om at det gjelder en byggeplikt i dag. Blant annet fremgår det i dagens forskrift fra 1995 at private tilfluktsrom skal oppføres ved «*oppførelse av bygg med mer enn 1000 m2 bruksareal*» og ved «*tilbygging, påbygging eller underbygging når bruksarealet øker med mer enn 1000 m2*». Når denne plikten ikke er fulgt opp på nærmere 30 år, skyldes det utstrakt og systematisk bruk av dispensasjoner – ikke at plikten har falt bort som sådan. Høringsnotatet underkommuniserer dette, og departementet bør vurdere om spørsmålet om bortfall av denne plikten bør være gjenstand for en særskilt høring. I alle fall savner vi at departementet vurderer hvordan dispensasjonspraksisen har fungert, og hvilken fleksibilitet som kan ligge i å videreføre dispensasjonsadgang fra en hovedregel.

Tett involvering av kommunesektoren må være en forutsetning for at det videre arbeidet skal treffe. KS varsler ønske om medvirkning i utforming av forskrift på bakgrunn av høringsrunden iht lovmedvirkningsordningen. KS kommer formelt til å melde ønske om lovmedvirkning i forestående bilateralt konsultasjonsmøte med departementet.

Videre bemerker vi at det vanskeliggjør et fyllestgjørende høringssvar at forslaget er lagt frem noe stykkevis, ved at noen bestemmelser er tomme – herunder at det ikke er lagt frem forslag til § 8 om bygging av tilfluktsrom.

4.2 Tydeligere rolle- og ansvarsfordeling

Tydelige ansvarsforhold er avgjørende for å sikre en effektiv og forutsigbar gjennomføring av regelverket og for å styrke beskyttelsen av sivilbefolkningen. Mens tydelighet generelt er et gode, er det særlig viktig i en krisesituasjon.

Forslaget gir kommunene en mer fremtredende rolle i planlegging og gjennomføring, og flytter dermed tunge, strategiske og komplekse overordnede vurderinger til kommunalt nivå. Forskriften må likevel gi en tydeligere beskrivelse av rolle- og ansvarsfordelingen. Dette gjelder fordelingen mellom aktører som kommune, Sivilforsvaret, DSB, statsforvalter og øvrige statlige myndigheter – men også forholdet til private. Forslaget innebærer for eksempel at kommunen skal «*bistå*» Sivilforsvaret – uten at det fremgår hva bistanden skal bestå i.

Det bør dessuten framgå tydelig i forskriften at kommunens arbeid skal inngå som et *grunnlag* for statlige vurderinger og prioriteringer, fremfor at kommunene overtar *hele* ansvaret for å fastsette samlet beskyttelsesnivå og teknisk egnethet for tilfluktssteder. Kommunenes rolle kan med andre ord beskrives

som medvirkning til kartlegging og planlegging etter nærmere statlige føringer, og ikke som et selvstendig hovedansvar for å etablere eller dimensjonere et helhetlig system for tilfluktssteder. Vår anbefaling er at forskriften starter med å regulere plikter og rammer samordnet på nasjonalt og regionalt nivå, før kommunenes plikter blir utløst. Det er for eksempel positivt at det fremgår at departementet vedtar klargjøring av tilfluktsrom – dog er det uklart om det *kun* er departementet som kan vedta dette.

4.3 Tydeligere felles kriterier

Det er kommunenes naturlige rolle å støtte statlige myndigheter med lokal kunnskap, lokal samordning og lokal tilrettelegging for nasjonale behov, samt å ivareta arealplanlegging og håndtere byggesaker. Det er også riktig å gi kommunene myndighet på beredskapsområdet til å finne lokale tilpasninger og bruke fritt skjønn som ivaretar det lokale selvstyret.

På området for beredskap og nasjonal sikkerhet er det imidlertid spesielt viktig at rammene kommunen opererer innenfor er tydelige. Overordnede spørsmål som for eksempel hvilken dekningsgrad som er nødvendig for å ivareta sivilbefolkningen ved krigshandlinger er ikke bare et faglig, men også et *nasjonalt* beredskapspolitisk spørsmål. Beredskap kan omfatte flytting og evakuering av deler av befolkningen på tvers av landet. Blant annet av den grunn er det hensiktsmessig at det i stor grad er valgt felles løsninger fremfor lokale standarder.

Eksempelvis bør det være tydelig hvordan eksisterende tilfluktsrom skal vurderes, med hensyn til tilstand, funksjonalitet og beskyttelsesnivå. Det er naturlig at DSB og Sivilforsvaret beholder det overordnede ansvaret for nasjonale kriterier, metodeutvikling, prioritering, kvalitetssikring og vurdering av *samlet* tilfluktskapasitet. Et annet eksempel på behov for nasjonale avklaringer er samspillet mellom nettopp krigsutflytting og dimensjonering og plassering av tilfluktssteder.

Det er uheldig dersom ansvaret for å definere hva som er et akseptabelt beskyttelsesnivå for befolkningen i praksis overlates til den enkelte kommune. Uten nasjonale standarder og finansiering vil det oppstå store variasjoner mellom kommuner som ikke skyldes tilpasning til lokale forhold.

Den foreslåtte forskriften er svært overordnet og gir liten veiledning på kriterier for vurderingene kommunen skal gjøre. I den videre bearbeidelsen av forskriftsforslaget bør departementet se spesielt på dette og involvere kommunesektoren i arbeidet.

4.4 Særlig om uklare forventninger til dimensjonering

Slik forslaget foreligger tvinger den kommunene til å planlegge i et «*vakuum*». For at en kommune skal kunne dimensjonere behovet for tilfluktssteder og antall plasser, må det som nevnt ligge avklarte og faglige rammer til grunn på nasjonalt nivå. Per i dag mangler det oppdaterte, overordnede planer for krigsutflytting. Hvor mange tilfluktsromplasser den enkelte utsatte kommune har behov for, avhenger direkte av hvor stor andel av befolkningen som skal krigsutflyttes fra området ved en konflikt, og hvem som skal være igjen. Forslaget til § 5 legger opp til at Sivilforsvaret skal veilede om «*hva som anses som tilstrekkelig kapasitet i den enkelte kommune*», men det foreslås ikke måltall for minste dekningsgrad for tilfluktsrom.

Når hver enkelt kommune må spekulere på disse forutsetningene i sine egne ROS-analyser, risikerer vi at den nasjonale beredskapsplanleggingen blir stykkevis og dimensjonert usammenhengende og ukoordinert.

4.5 Behov for å iaktta strategiske forsvarsregioner

Narvik kommune er et eksempel på en kommune som inngår i en strategisk forsvarsregion. Narvik er et av Nord-Europas viktigste strategiske knutepunkter for alliert mottak, jernbanelogistikk og dypvannshavn. I kommuner med så høy militærstrategisk verdi holder det ikke med veiledning fra Sivilforsvaret og Statsforvalteren. Narvik og tilsvarende viktige forsvarskommuner må få en statlig koordinert planprosess, i et integrert samarbeid mellom DSB, Statsforvalteren, Forsvaret, politiet og kommunen.

Sivilbefolkningens trygghet og understøttelsen av militære operasjoner er i disse områdene vevd sammen. Å sikre tilfluktssteder for nøkkelpersonell som i en region skal drifte kritisk infrastruktur under angrep er et nasjonalt anliggende, og kan ikke overlates til lokal kommunal beredskapsplanlegging alene. Forskriften må bedre gjenspeile behovet for en nasjonal metodikk for risikovurdering og dimensjonering i strategiske forsvarsregioner, og presisere de berørte kommunenes tilgang til oppdatert og relevant trussel- og risikoinformasjon fra statlige myndigheter.

4.6 Uklar begrepsbruk

Definisjonen av «*tilfluktsrom*» er uklar, når tilfluktsrom både omtales som noe annet enn dekningsrom, samtidig som dekningsrom angis som en type tilfluktsrom. En bedre definisjon kan være beskyttelsesrom som fellesbetegnelse, og et gjennomgående skille mellom tilfluktsrom og dekningsrom.

Forskriften bruker begreper som «*i størst mulig grad*», «*tilstrekkelig*» og «*tilfredsstillende*» beskyttelse. Mens dette kan være funksjonelle begreper i enkelte sammenhenger, er det et særskilt behov for klarhet og ensartet forståelse på beredskapsområdet.

Kommunen blir pålagt å vurdere beskyttelsesbehovet i «*hele eller deler av*» kommunen. Etter ordlyden er det uklart om det er vurderingen som skal gjøres i «*hele eller deler av*» kommunen, eller om vurderingstemaet er om det er et beskyttelsesbehov i «*hele eller deler av*» kommunen.

Ut fra forskriftens ordlyd er det uklart om kommunenes ansvar begrenser seg til å kartlegge og synliggjøre behov, eller om kommunen også har ansvar for at nødvendig kapasitet *faktisk* etableres.

Vi oppfordrer departementet til å gå gjennom forskriften med klar begrepsbruk for øye. Særlig det sistnevnte eksempel har vesentlig materiell betydning.

4.7 Kommunens forutsetninger for gjennomføring

Forskriftsforslaget legger et betydelig ansvar på kommunene for å vurdere behovet for tilfluktssteder og dekningsrom. Dette er krevende og kan dessuten være spesielt uhensiktsmessig for kommuner med særlig og nasjonal strategisk betydning.

Kompetansekravene og ressursbehovet for å kunne gjennomføre oppgavene som kommunene foreslås tillagt er sterkt undervurdert i høringsforslaget.

Oppgavene som foreslås pålagt kommunene vil utløse behov for kompetanse som de fleste kommuner ikke har, som folkerettslig kompetanse. Det vil være også være behov for å styrke kompetanse som kommunen gjerne allerede har helt eller delvis, som byggteknisk og eksplosjonsfaglig kompetanse. Det vil

være behov for omfattende dialog med eiere og virksomheter, og behov for å etablere et strategisk og koordinerende nivå.

Kommunene har god kjennskap til lokale forhold, men er ikke nødvendigvis rigget med kunnskapsgrunnlag om regionale trusler, sårbarheter og risikoforhold. Kommunene har heller ikke tilgang til de nasjonale og regionale sikkerhets- og etterretningsvurderingene som må ligge til grunn for å avgjøre faktisk beskyttelsesbehov. Åpne rapporter er generelle, og gjelder for hele landet. Kommunene trenger derfor mer konkrete vurderinger for sin region, samt informasjon om hvilke eventuelle krigshandlinger de skal beskytte befolkningen mot, se også punkt 4.5 over.

Det er derfor vanskelig i dag å se hvordan kommunene sett under ett skal kunne vurdere nødvendig kapasitet og lokalisering av dekningsrom på en forsvarlig måte. Vi minner også om at gjeldende forskrift i lang tid har blitt behandlet som «*sovende*» bestemmelser, med redusert kompetanse som en reell konsekvens. Kompetanse kan til en viss grad styrkes over tid, men forskriften ser ut til å basere seg på en ideal-situasjon der kompetansen umiddelbart kommer på plass. Det er viktig at forslaget i større grad gjenspeiler realistisk gjennomføring.

4.8 Uklar tilsynsordning

Høringsforslaget beskriver at Sivilforsvaret skal føre tilsyn med kommunene. Det er imidlertid uklart hvilke krav som skal kontrolleres, hvilke reaksjoner som skal brukes eller hvordan skjønnsmessige vurderinger skal kunne etterprøves. Det er derfor vanskelig å kunne vurdere og kommentere den foreslåtte tilsynsordningen. Vi anbefaler nærmere dialog med kommunesektoren for å avklare om en tilsynsordning er hensiktsmessig og hva den eventuelt skal innebære.

4.9 Manglende frister

Forskriften sier ikke noe om når ROS-analyse og tiltaksplan skal være gjennomført. Manglende tidsfrister skaper betydelig usikkerhet om forventet gjennomføringstakt.

4.10 Uklar regulering av fredsbruk

Forskriften regulerer fredsbruk av tilfluktsrom og *utpekte* dekningsrom i eksisterende bygninger. I fredstid vil *formålsbygde* dekningsrom naturlig nok brukes til sitt ordinære formål. Vi savner likevel avklart nærmere hvilke nasjonale krav som stilles eller kan stilles til denne kategorien dekningsrom i fredstid.

4.11 Betydelige kostnader

I høringsnotatet legger departementet til grunn at vurdering og utarbeiding av planer vil medføre «*noe merarbeid*» for kommunene. Departementet legger til grunn at forskriften vil føre til kun «*beskjedne*» økte kostnader for kommunene. Begrunnelsen skal være at forskriften ikke medfører byggeplikt, og at mange oppgaver «*allerede inngår i kommunens ordinære beredskapsarbeid*».

Departementets vurdering om at merutgiftene vil være beskjedne er feil. De økonomiske og administrative konsekvensene av de foreslåtte oppgavene er sterkt undervurdert i høringsnotatet. Oppgavene vil dessuten være spesielt krevende for kommuner som har høy befolkningstetthet, kritisk militær og sivil infrastruktur, mange private bygg eller høyt press på plan- og byggesaksressurser.

Økonomiske og administrative konsekvenser bør utredes nærmere før forskriften fastsettes, og kostnader må beregnes realistisk.

Eksempler på oppgaver som vil medføre merkostnader er:

- Kartlegging av aktuelle dekningsrom
- Nødvendig oppgradering av aktuelle lokasjoner
- Øvelser og beredskapsforberedelser
- Vedlikehold og oppgradering av eksisterende tilfluktsrom
- Tekniske vurderinger av eksisterende anlegg
- Planarbeid
- Informasjonsarbeid og skilting

Oppgavene er dessuten mer krevende økonomisk enn de kan fremstå i en liste, blant annet fordi de som nevnt krever kompetansebygging og kan skape behov for bruk av eksterne konsulenter. For eksisterende tilfluktssteder, vil det være svært krevende for kommunene å innhente det store etterslepet. Flere eksisterende tilfluktsrom er av eldre dato og vil kunne kreve omfattende investeringer for å opprettholde nødvendig verneevne. Det er vanskelig å estimere kostnader til oppgradering av eksisterende tilfluktssteder, blant annet fordi det mangler kriterier også her.

Dersom kommunen rekvirerer eller utpeker rom som krever fysiske tilpasninger som forsterkninger, skilting eller tilrettelegging, slår forslaget fast at dette skal dekkes av kommunen. Dette vil gi direkte og uforutsigbare utgifter på kommunebudsjettet.

4.12 Behov for forutsigbar og helhetlig kompensasjon

Tilfluktsrom og dekningsrom skal utgjøre en sentral del av den nasjonale beredskapen. Dette må gjenspeiles i at staten tar et tydeligere økonomisk ansvar, også for oppgradering av eksisterende tilfluktsrom.

Finansierings- og kompensasjonsordninger må avklares *før* forskriftens ikrafttredelse. Kostnadsbildet er ikke inkludert i kommunenes trange budsjett. Det fremgår at regjeringen «*vil komme tilbake til spørsmålet om eventuell kompensasjon i de ordinære budsjettprosessene*». Dette skaper usikkerhet. Kompensasjon må reguleres langsiktig og forutsigbart i forskriften, og ikke bero på de enkelte statsbudsjettene. Departementet må beskrive tydeligere og mer konkret hvordan staten vil kompensere merutgifter etter forskriften, og *nye* oppgaver må fullfinansieres.

Finansieringen må omfatte alle merkostnader, og blant annet omfatte kostnader til kartlegging, planlegging, dokumentasjon og identifisering av dekningsrom, analysearbeid, dialog med private eiere, tilrettelegging av bygg og anlegg, informasjon til innbyggerne og nødvendig oppfølging over tid.

4.13 Sivilforsvaret må ha tilstrekkelige ressurser

Forslaget legger også en rekke plikter på Sivilforsvaret. Blant annet skal Sivilforsvaret bistå og veilede kommunene. Det er dermed en forutsetning for kommunene at Sivilforsvarets finansiering er sikret.

4.14 Avklare vedlikeholdsplikt

Reguleringen av vedlikeholdsplikten må avklares nærmere. Det fremgår blant annet ikke hvilket krav som gjelder for vedlikehold av utpekte dekningsrom. Forskriften sier heller ikke noe om hvilken vedlikeholdsplikt som gjelder i områder der det ikke lenger er krav om å bygge nye tilfluktsrom.

4.15 Veiledningsbehov

Det er uklart hva kommunene kan forvente av veiledningen forskriften gir rett til fra Sivilforsvaret. Hva kan veiledningen bestå i og hvor langt kan den gå? Dette må komme klarere frem. Det vil være behov for utstrakt og lett tilgjengelig praktisk veiledning og kompetanseheving for kommunenes arbeid – særlig med kartlegging, planlegging, vurdering av dekningsbehov og eventuell rekvirering av tilfluktssteder.

Kun veiledningsmateriell er ikke tilstrekkelig. Det må være tilgjengelige ressurser fra Sivilforsvaret som må bidra med faglig kunnskap og evne og kapasitet til å veilede kommunene.

4.16 Uavklart regulering av rekvirering

Dersom kommunen peker ut eiendom som dekningsrom, hjemler § 7 i forslaget en *rett* til å kreve bruksrett. Kommunen trenger følgelig ikke avtale med eieren. Dette vil være en form for ekspropriasjon, der eieren plikter å gi fra seg deler av råderetten over sin faste eiendom.

Forslag til §7 viser til sivilbeskyttelsesloven med tilhørende forskrift og at disse gjelder «*så langt de passer*». Det er behov for nærmere presisering hvordan en avgjørelse etter forslag til §7 skal fattes, hvilken prosedyre som gjelder og hvilke eventuelle klagemuligheter eieren har. Videre bør forskriften si noe om eierens krav på vederlag for bruksretten og ulempen rekvireringen medfører.

4.17 Byggeplikt må avklares

Det kan være riktig at det ikke bør gjelde en allmenn byggeplikt i *alle* nybygg over 1.000 m^2 uavhengig av hvor de er plassert på nåværende tidspunkt, men det vil uansett være viktig å avklare spørsmålet snarlig. Blant annet gjelder det ansvarsforhold mellom stat, kommune og utbyggerne, hvilken type rom som er aktuelle, og hvordan dette skal finansieres. Manglende avklaringer kan skape usikkerhet i langsiktig areal- og byggeplanlegging.

Som nevnt kan det være grunn til å underlegge spørsmålet om byggeplikt en særskilt høring, med konsekvensutredning og avklart finansiering. Kommunesektoren må involveres på et tidlig tidspunkt i dette arbeidet.

4.18 Innspill til kritiske virksomheter

Det er positivt at regjeringen skal peke ut kritiske virksomheter, men kommunene må få anledning til å komme med innspill når det gjelder kommunale virksomheter som dette kan gjelde.

I tillegg til høringsnotatets nevnte eksempler på virksomheter, blant annet sykehus og andre helserelaterte funksjoner, bør i alle fall vurderes om den offentlige tannhelsetjenestens funksjoner skal inngå. Den vil kunne ha viktige oppgaver også i krise- og krigssituasjoner, herunder behandling av akutte skader og ivaretakelse av prioriterte pasientgrupper.

4.19 Behov for rettssikkerhetsmekanismer

Departementet ber i høringsnotatet om innspill til behovet for klageadgang eller andre rettssikkerhetsmekanismer for kommuner som utpekes som utsatte kommuner.

Når en kommune utpekes som «*utsatt kommune*» etter § 4, utløser det omfattende og ressurskrevende oppgaver. Det er derfor avgjørende at det etableres gode og forutsigbare prosesser med forankring og åpen dialog mellom Sivilforsvaret, statsforvalteren og kommunen. Utpekte kommuner må få god mulighet til medvirkning og få faglige begrunnelser med utgangspunkt i klare og etterprøvbare kriterier før det fattes endelige beslutninger om utpeking av utsatte kommuner.

Det bør etableres ordninger for klageadgang eller andre former for overprøving av klassifiseringen, og det må etableres tydelige rutiner for informasjon og varsling når kommuner tas inn eller ut av listen.

Forslaget legger opp til vurderinger kommune for kommune, men mange kommuner vil være en del av det samme trusselområde eller bo- og arbeidsmarkedsregion. Derfor bør man vurdere regionvis hvilke kommuner som utpekes som utsatte, innenfor for eksempel felles bo- og arbeidsregion. I dag er det 69 utpekte kommuner, og det forekommer i flere tilfeller at kommuner som ligger i samme region fysisk plassert mellom utpekte kommuner ikke er med på listen.

4.20 Behov for føringer for tilgjengelighet

Forslaget inneholder få konkrete krav til hvordan dekningsrom og planleggingen av disse skal ivareta behovene til grupper med særskilte tilgjengelighetsutfordringer i en krisesituasjon, som barn, eldre, syke og personer med funksjonsnedsettelser. Det er behov for nasjonale føringer for hvordan tilgjengeligheten for sårbare grupper kan ivaretas – ikke som rettighet, men som veiledning for kommunene.

4.21 Avklare registeret

Forskriften forutsetter at Sivilforsvaret etablerer og forvalter et nasjonalt register over tilflukts- og dekningsrom. Eiere av tilfluktsrom skal gi opplysninger til Sivilforsvaret om lokasjon, byggeår, antall plasser og tilstand. Videre skal eierne oppdatere informasjonen ved endringer. Kommunene skal melde inn dekningsrom som er utpekt, jf. forslag til forskrift §13. Det bør klargjøres hvordan registeret skal etableres, finansieres og driftes, samt hvilke krav som stilles til kvalitet, oppdatering og tilgjengelighet av data.

4.22 Avklare bistand til Sivilforsvaret

Forslaget gir Sivilforsvaret ansvar for klargjøring og drift av tilfluktsrom i beredskapssituasjoner for offentlige tilfluktsrom og dekningsrom. Det bør imidlertid spesielt tydeliggjøres hva det innebærer – også økonomisk og ressursmessig – at «*kommunen skal bistå Sivilforsvaret*» med klargjøring av offentlige tilflukts- og dekningsrom og «*med oppfyllelse av dette driftsansvaret*» for offentlige tilflukts- og dekningsrom i beredskapssituasjoner.

Med hilsen

Geir B. Føyner Aga
Administrerende direktør

Helge Eide
Områdedirektør Samfunn, Velferd og Demokrati

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur